

Сергій ТОМІЛЕНКО,
голова Національної спілки журналістів України;

Ліна КУЩ,
*перша секретарка
Національної спілки журналістів України*

ГАРАНТІЇ СВОБОДИ І БЕЗПЕКИ ПРЕСИ В УКРАЇНІ: СВІТОВІ СТАНДАРТИ

Анотація. У статті автори розкрили основні напрями діяльності Національної спілки журналістів України. Охарактеризували головних партнерів, з якими співпрацює спілка, та назвали актуальні проекти співпраці. Показали активну участь НСЖУ в міжнародних конференціях та інших заходах. Провели аналіз основних засад міжнародної співпраці НСЖУ.

Ключові слова: Національна спілка журналістів України, міжнародна співпраця, захист свободи слова та допомога журналістам, Міжнародна, Європейська федерація журналістів, співпраця з Усекитайською асоціацією журналістів, контакти з журналістами Єгипту, Болгарії та інших країн, Декларація на захист свободи слова.

Протягом останніх років одним із головних пріоритетів у діяльності Національної спілки журналістів України (НСЖУ) були фізична безпека представників ЗМІ та боротьба із безкарністю за злочини проти журналістів. Реалізуючи свої наміри, найбільше журналістське об'єднання країни тісно співпрацює із багатьма міжнародними організаціями – Моніторинговою місією ООН з прав людини, Європейською та Міжнародною федерацією журналістів (ЄФЖ, МФЖ), Комітетом захисту журналістів, Бюро ОБСЄ з питань свободи ЗМІ, Конгресом США з питань свободи преси тощо.

Багаторічними партнерами Національної спілки журналістів України в боротьбі за права журналістів у країні лишаються ЄФЖ та МФЖ. Конгрес Європейської федерації журналістів схвалив спеціальну заяву солі-

дарності з постраждалими українськими журналістами та із вимогами зупинити безкарність. ЄФЖ надзвичайно стурбована високим рівнем фізичної агресії проти журналістів в Україні. Тому ЄФЖ закликала українську владу до регулярних публічних звітів про перебіг розслідування злочинів проти журналістів та підтримала ініціативу НСЖУ про проведення спеціальних парламентських слухань з питань фізичної безпеки журналістів і свободи слова.

НСЖУ зафіксувала в 2018 році 86 інцидентів фізичної агресії щодо працівників медіа. У цьому зв'язку генеральний секретар МФЖ Ентоні Белланжер наголосив: «Ми вимагаємо від української влади швидкого правосуддя для наших колег і мінімальних стандартів безпеки для вільної роботи журналістів».

Національна спілка тісно комунікує з Моніторинговою місією ООН, інформуючи про випадки нападів на працівників ЗМІ. Моніторингова місія ООН з прав людини неодноразово закликала правоохоронні органи України до вчасного та ефективного розслідування нападів на журналістів, зокрема і резонансних нападів на медійників у травні та червні в Черкасах та Харкові.

«Засуджуємо жорстокі напади на співробітників медіа в Україні. Безкарність за насильство є неприйнятною», – цю заяву, посилаючись на інформацію Національної спілки журналістів України, оприлюднила на своїй сторінці у Facebook Моніторингова місія ООН з прав людини.

Україна вперше увійшла до керівних органів Європейської федерації журналістів. До складу виконкому Європейської федерації журналістів обрано голову Національної спілки журналістів України Сергія Томіленка. А президентом ЄФЖ повторно обрано Могенса Блієгарда з Данії, віцепрезидентом стала Марта Барсенілла з Іспанії. До виконкому увійшли також представники Туреччини, Бельгії, Чорногорії, Німеччини, Греції та Італії.

«У своїй передвиборчій промові я наголошував на необхідності особливої уваги ЄФЖ до Східної Європи, де є багато жорстких викликів свободі слова, – розповів голова НСЖУ Сергій Томіленко. – Для України однією з найбільших проблем є високий рівень фізичної агресії та системна безкарність. І для нас важливо, щоб безпека лишалася серед пріоритетів ЄФР. Саме міжнародна солідарність допомогла звільнити з полону на Донбасі 8 українських журналістів. А нині консолідації зусиль потребують два журналісти, ув'язнені на Донбасі – Станіслав Асеев та Олег Галазюк».

ЄФЖ є найбільшим журналістським об'єднанням Європи, до її складу входять 70 журналістських асоціацій та спілок із 44 країн (320 тисяч журналістів). Офіс ЄФЖ розташований у Брюсселі, виконком працює на громадських засадах. Керує офісом та персоналом ЄФЖ генеральний секретар Рікардо Гутьєрес.

Міжнародні організації постійно роблять заяви на підтримку ув'язнених українських журналістів – Романа Сущенка, Станіслава Асеєва, переслідуваного російською владою у Криму Миколи Семени. Так, група Конгресу США з питань свободи преси оприлюднила офіційну заяву, в якій закликала підтримуваних Росією бойовиків на Донбасі негайно звільнити українського журналіста, автора Радіо Свобода Станіслава Асеєва.

Міжнародна та Європейська федерації журналістів спільно із Національною спілкою журналістів України засудили вирок кореспондентові Укрінформу Романові Сущенку та закликали російську владу його звільнити.

Також Європейська федерація журналістів прийняла спеціальну заяву солідарності з українськими журналістами, яких переслідують у Росії, Криму та окупованому Донбасі. У заяві члени федерації зазначають, що переслідування журналістів Романа Сущенка, Станіслава Асеєва, Олега Газазюка, Миколи Семени, а також кримськотатарських громадських журналістів у Криму Сервера Мустафаєва, Нарімана Мемедемінова та інших слід розглядати як пряме порушення свободи слова та права на об'єктивну інформацію.

У рік виборів в Україні Національна спілка журналістів закликала політичні сили та кандидатів на найвищу посаду в державі взяти на себе добровільні зобов'язання гарантувати свободу слова, її подальше утвердження і розвиток відповідно до світових стандартів, та підписати Декларацію на захист свободи слова.

Декларація на захист свободи слова» є документом, напрацьованим НСЖУ у консультаціях з українськими журналістами та експертами Міжнародної і Європейської федерацій журналістів. Політики мали задекларувати зобов'язання – у разі обрання на пост Президента України та проходження до Парламенту, дотримуватися **7 принципів**:

Перше. Поважати свободу слова і самовираження.

Друге. Не вчиняти жодних дій, що незаконно обмежують ці свободи. Публічно засуджувати подібні спроби.

Третє. Не перешкоджати журналістській роботі, не чинити тиск на журналістів та ЗМІ.

Четверте. Не використовувати силові органи і регуляторів для переслідування журналістів. МВС, ГПУ, СБУ, НАБУ, НАЗК, ДБР, ДФС, Національна Рада з питань телебачення і радіомовлення та інші державні структури не повинні бути інструментами тиску на редакційну політику медіа та роботу журналістів. Переслідування журналістів за їхні матеріали є неприпустимим.

П'яте. Щорічно проводити публічні звіти керівників правоохоронних органів про результати розслідувань злочинів проти журналістів та боротьбу із безкарністю.

Шосте. З повагою ставитися до роботи журналістів; не ділити їх на «своїх» і «поганих».

Сьоме. Поважати чинні закони у сфері свободи слова, а законодавчі новації погоджувати з журналістською спільнотою і медіа в ході проведення широких консультацій.

Під час президентських виборів Декларацію підписали такі кандидати: Володимир Зеленський, Валентин Наливайченко, Юлія Тимошенко, Анатолій Гриценко, Андрій Садовий, Ігор Смешко, Роман Безсмертний, Дмитро Добродомов, Олександр Шевченко та інші.

НСЖУ активно співпрацює зі спілками журналістів інших країн. У цьому році Національну спілку журналістів України і Всеукраїнський благодійний фонд «Журналістська ініціатива» відвідали японські колеги з Токіо і префектури Тіба – творчі працівники й громадські діячі. З керівництвом НСЖУ зустрілися, зокрема, Джунічі Ковака – редактор друкованого видання, яке випускає Japan Offspring Fund, Харуе Марута – заступниця редактора та Кенічі Асано – журналіст і колишній професор Університету Досіє в Кіото. Гості висловили задоволення розвитком партнерства з українськими медійними організаціями. Голова НСЖУ, член виконкому Європейської федерації журналістів Сергій Томіленко під час бесіди звернув увагу учасників зустрічі також на актуальні питання співпраці спілки з міжнародними організаціями в Європі, зокрема щодо захисту свободи слова, боротьби з безкарністю за злочини проти працівників преси.

Посилилася співпраця з Всекитайською асоціацією журналістів, зокрема, перша заступниця голови Національної спілки журналістів України взяла участь у засіданні міжнародного журналістського форуму 2018 Belt and Road Forum, що відбувся у Сямені (Китай) та в якому взяли участь майже 100 керівників журналістських організацій із 47 країн світу. Під час форуму Національна спілка журналістів України та Всекитайська асоціація журналістів підписали угоду про співпрацю. Ба більше, перша секретарка НСЖУ обговорила можливість прямих контактів із журналістами інших країн – учасниць зустрічі. Один із результатів форуму – домовленості про поглиблення контактів і взаємодії з низкою організацій.

Serhii TOMILENKO,
Chairman of the National Union of Journalists of Ukraine;

Lina KUSHCH,
First Secretary of the National Union of Journalists of Ukraine

THE SAFETY AND FREEDOM OF THE PRESS GUARANTEES IN UKRAINE: INTERNATIONAL STANDARDS

Abstract. The article deals with the main activities of the National Union of Journalists of Ukraine (NUJU).

It is noted that the NUJU is engaged in vigorous cooperation with international organizations, the primary objective being to protect the rights of journalists and ensure the physical safety of journalists in the country. The European Federation of Journalists and the International Federation of Journalists have been the essential partners for many years.

It is stated that for the first time, the governing bodies of the EFJ included Ukrainians, namely Serhii Tomilenko, who has joined the EFJ Executive Committee. The latter is the largest journalistic organization in Europe consisting of 70 journalistic associations and unions from 44 countries.

The article emphasizes the international support of the persecuted Ukrainian journalists.

It is mentioned that the NUJU called for the presidential candidates and Ukrainian political forces (prior to the presidential and parliamentary elections) to sign a 'Declaration in Defense of Freedom of Expression'. The International Federation of Journalists supported the call. If elected President and to the Parliament, they will have to comply with 7 basic principles.

The authors note that there is also expertise-sharing and cooperation with journalists from other countries.

Keywords: National Union of Journalists of Ukraine, international cooperation, defense of freedom of expression and assistance to journalists, International Federation of Journalists, European Federation of Journalists, cooperation with All-China Journalists Association, contacts with journalists from Egypt, Bulgaria and other countries, Declaration in Defense of Freedom of Expression.